

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočila cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke! Postrežba točna!

1908/09 se je začelo v prej upoštevanjih okrajih dne 1. oktobra v četrtek. Dan pred tem četrtkom je bil kot zadnji dan počitnic — namreč sredi, dne 30. septembra — pouka prost. Se je li našel kdo, ki bi bil začel zaradi te proste srede šolsko leto že v četrtek, dne 1. oktobra, namesto v petek, dne 2. oktobra? Mislim, da ne! Ako da, tedaj je bil bolj papeški nego papež. (Tak učitelj naj se oglasi: mogoče, da pride še kdaj na Mayerjevo mesto v Ljubljano. Proč.) Z ozirom na vse to in z ozirom na najnovejši odlok c. kr. štajerskega dež. šolskega sveta, po katerem so patrijični ferijalni dnevi brezpogojno pouka prosti, so smatrati tudi oblastveno normirane počitnice za brezpogojno pouka proste, dokler in v kolikor to oblast drugače razločno ne ukrene. Četrtek po Novem letu pa je smatrati tudi zaradi tega kot brezpogojno pouka prost dan, ker deželni šolski svet ni ukazal v svojih odredbah v četrtek po Novem letu pouka imeti, medtem ko je izrečno ukazano v četrtek po Veliki noči in v četrtek pred in po Binkošti poučevati.

Goriške vesti.

—g— Slovensko šolstvo v Gorici je od nekaj našini laškim sosedom hud trn v peti, in na vse kriplje si prizadevajo, da bi nas v tem oziru oškodovali, kjer je le količkaj mogoče. Prvič že magistrat ne stori čisto nič za slovenske šolske otroke, četudi bi bila to njegova sveta dolžnost. Pri davkih pač poznajo ti gospodje tudi Slovence, a drugače smo le tujci, četudi smo bili davno pred to laško gospodo v teh krajih. »Corriere« je bil od nekaj strupen v tem oziru in nam je izkušal vedno in vedno škodovati. V svoji številki od dne 21. t. m. se je ta list zopet razkoračil in v zadnji sapi še zaropotal na vlado in seveda takoj potem na slovensko učiteljsko v Gorici. Kar ima »Corriere« z vlado, to naj opravi sam. A mislimo, če dovoli vlada Lahom v Trstu trgovske kurze, potem imajo zadosti. Za tistih par tržaških študentov pač ni vredno toliko hrupa. V omenjenem članku pa seveda ni smel izostati napad na slovensko učiteljsko, češ, že davno bi bilo moralo iti iz Gorice, ker je Gorica laška itd. Vlada baže preveč podpira Slovence, Lahi pa so siromaki in komaj še žive. Precej drzno celo ima možak, ki piše take stvari, zakaj vsi prav dobro vemo, kako se prijemljejo Lahi z rokavicami bodisi v tem, bodisi v onem oziru. Sicer smo hoteli le konstatirati to večno sovražstvo, drugače nam pa »Corriere« presneto malo imponira. Kdor je na smrtni postelji kot je »Corriere«, bolje stori, da preišča zadnje reči in dela pokoro, kot pa da rogovili in se brez potrebe razgreva. Pred »Corrierjem« so bili Slovenci v Gorici in bodo še tudi takrat, ko »Corriera« že davno ne bo več!

—g— Iz seje ožj. in pom. c. kr. okr. šolskega sveta tolimskega. V I. plačilni razred se pomakneta Izidor Koch in Fran Peternelj; istotako se pomakne učiteljica Marica Perin v I. plač. razred in Gizela Jevšček v II. plač. razred. Vsa definitivno nezasedena mesta se razpišejo. Dva učitelja dobita predplačo. Sklene se, da uvrsti dež. šolski svet še prov. učitelje: Andrejčiča, Juga in Štrukelja v II. plač. razred. Sprejme se predlago za leto 1913, ki pokazuje 249.000 K potroškov in 81.079 kron pokrivanja; primanjkljaj se krije s 150 odstotno doklado na vse izravne davke. — Prihodnje leto se bo zidala nova šola v Šebreljah.

Istrske vesti.

—i— Imenovanja okrajnih šolskih nadzornikov. Minister za uk in bogočastje je imenoval za okrajne šolske nadzornike v Istri in sicer za slovenske šole: za koprski okraj učitelj na moškem učiteljsku Hinko Dominko; za Krk in Lošinj profesor pazinske državne gimnazije Niko Žic; za voičuščanski okraj učitelj na učiteljsku v Kastvu Ivan Bunc; za pazinski okraj profesor pazinske gimnazije Martin Zgrablič; za puljski in poreški okraj nadučitelj v Bermu Fran Barbalič.

—i— Od Sv. Antona pri Koprju: V hiši našega nadučitelja in deželnega poslanca tov. Josipa Valentiča so se našila žalost. Dne 17. t. m. zvečer mu je umrla v evročer deklinski dobi 21 let blaga hčerka Ljud-

mila. Tudi naše narodno in socialno življenje je bridko zadeto po tej izgubi. Pokojnica je z navdušenjem sodelovala na vsaki narodni prireditvi, je bila izvrstna deklamovalka in pevka od svojega 7. leta dalje. Spoštovani družini izrekamo svoje presrčno sožalje.

—i— Iz Doline. Dne 16. t. m. smo izročili materi zemlji zemske preostanke pokojnega Ivana Benko, nadučitelja v poklju. Udeležba pri pogrebu je pričala, da je bil pokojnik vobče priljubljen. Med udeleženci smo opazili zastopnike domače občine Dekani, ravno tako je bila zastopana dekanska »Čitalnica«, ki je bil ravno pokojnik ustanovitelj. Da izkaže še posebej čast pokojniku, je občina poklonila venec s slovenskimi trakovi, istotako tudi Čitalnica. Zastopano je bilo tudi Tržaško učiteljsko društvo. Ob odprtem grobu se je poslovil od pokojnika tajnik občine Dekani, g. Fran Kosmina, ki je v ganljivih besedah opisal plodonosno delovanje pokojnega.

—i— Ljudska knjižnica v Pazinu. V zadnjih treh mesecih je prišlo 15 novih obiskovalcev. Posojenih je bilo v mesecu septembru 130 knjig, v oktobru 70, a tekem novembra 95. Opaža se, da se število izposojenih knjig v zadnjih 2 mesecih padlo zaradi nekkih izprememb v vodstvu knjižnice. Dosedaj se je od početka leta izposojilo 1500 knjig, lanskega leta pa 1085. Te številke nam kažejo, kako potrebna je bila ta javna knjižnica za naš narod v mestu Pazinu. Z druge strani vidimo, da knjižnica konstantno napreduje. — V zadnji čas je zopet — primerno svojim skromnim dohodkom — nabavila nekoliko vrednih knjig. Posebno se najtopleje zahvaljujemo gosp. Pavlu Baričevičevi, vdovi po pokojnem finančnem višjem svetniku, ki je tej knjižnici darovala 83 knjig. Naj bi jo posnemali tudi drugi na tem polju. G. Fran Matejčič, c. kr. dež. šolski nadzornik, je daroval 10 K. Ponovno apeliramo na našo javnost, da podpira prizadevanje uprave te knjižnice, da bomo mogli čimprej rešiti tisto nalogo, ki jo ima knjižnica. S prosveto k svobodi!

Tržaške vesti.

—t— Smrtna kosa. V četrtek preteklega tedna je umrl na Proseku veleposestnik, deželni poslanec, mestni svetovalec tržaški itd. gospod Alojzij Gorjup po dolgi in mučni bolezni. Pokojnik je bil odlično rodoljub in stal je vedno v prvih vrstah bojevnikov za pravice Slovencev v tržaški okolici in v mestu. N. p. v. m.!

Koroške vesti.

—k— Iz Celovca nam poročajo: V sredo dne 13. pret. m. so imeli učitelji cellega okraja uradno konferenco. Učitelj Kliegl je imel poročati, vendar pa se je ustavil, češ, da dokler se ne izboljšajo plače, učiteljsko ne deluje več. Tudi drugi poročevalci je bil takega mnenja; in da je dobila konferenca krono, da sploh tudi neče poslušati referatov. Ogorčenje učiteljsva je spravilo predsednika Juvana v veliko zadrego, tako da je moral zaključiti konferenco, ki je ostala brez vsakega uspeha.

—k— Napredništvo na Koroškem! Novo nameščeni podučitelj v Vobrah pri Velikovcu Pibata ne more dobiti pri nobenem izmed štirih gostilničarjev hrane! Jako žalosten pojav — »Freisinn«. Učitelj ni Slovenec, marveč Nемец! Vsa stvar je sedaj v rokah oblasti.

Splošni vestnik.

Ob sklepu lista prosimo vse stare naročnike, da nam v Novem letu ne ostanejo samo zvesti naročniki lista, marveč da nam pridobijo tudi novih naročnikov. Pač ni potrebno hvaliti lista, ki se tako vztrajno bori za stanovske koristi in za izboljšanje gnojnega stanja učiteljsva, zato se zanašamo, da bo napredno učiteljsvo tudi v Novem letu materialno in duševno podpiralo njegov boj zoper suženstvo teme. — Vsem cenjenim naročnikom: Srečno Novo leto!

Crnogorsko učiteljsvo na bojišču. S Četinja poročajo: Crnogorski učitelji, kakor tudi njih neposredni šefi šolski nadzorniki, so vsi na bojnem polju, da tudi tu delujejo in se bore za svoj narod kot na prosvetnem polju. V raznih bojih je bilo mnogo ranjenih; šolski nadzornik Spadi-

jev, pisatelj in pesnik; M. Strugar, učitelj v pokoju, star in zaslužen učitelj; A. Acič, H. Filipovič, Gjur Gjuršič, mlad, zelo priljubljen učitelj. Učitelj Lopičič je padel v prvi bitki pred Skadrom. Ta heroična požrtvovalnost crnogorskih učiteljev zasluži vso pohvalo, priznanje in spoštovanje, in dostojno je, da se piše v zgodovini boja našega naroda za osvoboditev.

—i— Strašna zloraba otročičev v Ameriki. V novoroških tvornicah so zasledili strašno zlorabo otrok. Otroci, stari šele tri leta, delajo vsak dan po 18 ur umetne cvetlice. Neka rodovina sedmih oseb stanuje z 19 gosti le v dveh sobah. Neko šele šletno dete je moralo trajno tretji orehe, triletni otroci morajo šivati. Odkritja so povzročila velikansko pozornost.

Zasluge dr. Rybaža in dr. Ravniharja za državno učiteljsvo. Vprašanje zaračunanja službenih let na privatnih šolah s pravico javnosti za državno učiteljsvo je v pododseku za pragmatiko državnih uradnikov posebno po zaslugi poslancev dr. Rybaža in dr. Ravniharja uravnano. — S tem stori tudi država, kar so storile dežele že davno, namreč, da se službovanje na privatnih šolah šteje, kakor ono na javnih, v službeno dobo in pokojninsko pravico.

53 milijonov za tobak. Meseca aprila t. l. je bilo prodanih za 7 milijonov kron tobaka več kakor meseca aprila l. l. Meseca aprila je bilo med drugim 185.808.453 smodk in 700.958.725 svačlic. Skupni dohodek iz vseh vrst tobaka je bil letos meseca aprila 52.794.675 kron, lani 45.536.417 kron.

Novi 100kronski bankovci. 100kronski bankovci, izdani dne 2. januarja 1910 pridejo iz prometa. Dne 23. decembra je začela c. kr. avstrijsko-ogrška banka izdajati nove 100kronske bankovce, ki nosijo datum 2. januarja 1912. Ti bankovci so 163 mm široki in 108 mm visoki ter imajo na eni strani nemško, na drugi strani pa mažarsko besedilo. Bankovčeva podoba je 151 mm široka in 96 mm visoka. Obe strani bankovca sta v risbi in tudi v barvi popolnoma različni.

Pri Slovencih pridobili denar nemškimi in laškimi bojnim društvom. Koliko denarja dobijo tujci pri nas in koliko takega denarja gre v namene, naperjene proti Slovincem! Sedaj smo čitali, da je umrl v Mariboru pivovarnar Götz, ki si je nakopičil veliko bogastvo, največ pri Slovencih; in ta mož je daroval ob svoji smrti Schulvereinu 5000 K. Südmarki 3000 K itd., težki tisočaki so šli v nemške namene, proti Slovincem naperjene. Koliko denarja izkupijo Lahi pri Slovencih in koliko tega denarja gre na primer za Lego! Ko umrjejo, čitamo za njimi, da so darovali za Lego, ta toliko, oni toliko tisočakov. — Pri Slovencih treba vse intenzivnejšega dela za osamosvojitve če ne, bomo vedno podlaga tujčevi peti!

Iz slovanskih pokrajin.

o Ljudsko štetje v Bosni in Hercegovini. Tekom poletja je izdala deželna vlada za Bosno in Hercegovino »Razvid ljudskega štetja v Bosni in Hercegovini od 10. oktobra 1910.« Rezultat je sledeči: Civilnega prebivalstva je 1.898.044 (1.568.092 l. 1895.) duš, od teh domačinov 1.783.453, avstrijskih podanikov 46.859, ogrskih 61.151 in drugih 6581. Kot materni jezik so navedli: 1.822.564 srbsko-hrvaški, 22.869 nemški, 10.975 poljski, 7886 španski, 7431 rusinski, 7045 češki, 6443 ogrski, 5419 ciganski itd. Po veroizpovedi se razdele: 825.418 pravoslavni; 612.137 mohamedancev, 422.197 katoličani (med temi 434.061 rimskih in 8136 grških); 11.868 judov (med njimi 8219 »španjolcev«); 6342 protestantov; 82 privržencev raznih veroizpovedi.

o »Hrvatska Svijest« bo nastov listu, ki prične izhajati za hrvaško pravaško mladino v Dalmaciji.

o Pregarjanje dalmatinskih dijakov v Zagrebu. O tem nam pišejo: Zadnji čas je hrvaška vlada svoje oko vrgla zlasti na dalmatinske dijake, ki jih smatra za nekaj revolucionaren živelj. In vsa znamenja kažejo, da se je sklenilo vse dalmatinske dijake iztrebiti iz Zagreba. Te dni je zopet izšla policijska določba, s katero se pet dalmatinskih dijakov izganja za dve, oziroma za pet let. Pa če bi bilo za kaj! Na zadnji sokolski zabavi so bili tudi akademiki in so se med sabo zabavali. Seveda ni zabave brez petja in kakor je

že danes vse navdušeno za balkanske narode, so dijaki zapeli tisto znano: »Oro klik će!« Komaj pa so začeli, je že prišel policist Herkvi in zabranil petje, češ, da je ta pesem na Hrvaškem zabranjena. Na to so dijaki utihli. Naslednji dan so jih pa detektivni prišli iskat v njihova stanovanja in jih odvedli na policijo, kjer je bil zaradi tiste pesmi vsak izmed njih obsojen na dva do tri dni zavora in na večletni izgon iz Zagreba. Vseučiliški rektor se je za dijake zavzel in pri komisariju zanje posredoval, a ni mogel ničesar opraviti.

o Izlet v balkanske kraje. Hrvaško društvo za promet s tujci je napravilo primerne korake, da se uprize izlet v balkanske kraje, ki bi vodili preko Zagreba in ostale Hrvaške. Društvo je v to svrhu stopilo v zvezo z društvom Cook in z »Mednarodnim potovalnim uradom.« Prvi izlet se priredi že maja prihodnjega leta.

o Za deco turških vjetnikov. Neki turški častnik je pripeljal s seboj v Belgrad tudi svoja dva otroka — fantička. Starejši, ki je že velik, se čisto dobro počuti v vjetništvu pri očetu, mlajši pa še nima deset let, zato mu je pač malo težje brez domače nege. Tega je sedaj z očetovim dovoljenjem odvedel v svojo družino neki višji srbski častnik, ki bo malemu preskrbel ugodnosti, ki jih tak deček pač še nujno potrebuje.

o Kolajna za hrabrost so ustanovili v Srbiji. Kolajna bo zlata in srebrna in jo bo podeljeval kralj.

o Šole zaprte v Sarajevu. Vse srednje šole v Sarajevu so zaprte, in dijakom je bilo dne 13. t. m. naročeno, naj tekmo 24 ur zapustijo Sarajevo. Kdor ni imel denarja za vožnjo, mu ga je dala mestna občina. Zaključek šol utemeljujejo s tem, da rabijo šolske prostore v druge svrhe.

o Ves srbski vojni plen. Po največjih podatkih iz Belgrada znaša srbski plen: 213.000 pušk, 308 topov, od teh 15 neporabnih, 40 milijonov nabojev za puške, 40.000 vojaških oblek, 21.000 plaščev, 100.000 čutaric, 5000 gamaš.

Razgled po šolskem svetu.

— Edisonov načrt za moderni pouk v šolah. Edison se peča z mislijo, na kak način bi se dala iznajdba gibajočih se slik porabiti za šolski pouk in v učni namen. Izdelal je načrte za ta pouk s premikajočimi se slikami in pedagogi, ki so imeli priložnost seznaniti se z njimi, pravijo, da je to imenitna misel in da njena uporaba napravi veliko revolucijo v učnem sistemu. Edison je na tem delal že dalje časa. Pripravil je nekaj tisoč premikajočih se slik, da bi se moglo otroku v šoli pokazati vse nazorno. Najel je celo vrsto strokovnjakov, ki so potem skupno z njim delali. Med temi njegovimi sodelavci so se nahajali tudi strokovnjaki v astronomiji, filozofiji, fiziki in v raznih drugih predmetih. Izkušena fotografija so poslali po svetu, da bi prinesel slike zanimivih in občudovanja vrednih krajev kot pripomoček za pouk v zemljepisju. Ako se bodo otroci učili o kateremkoli kraju, bodo lahko spoznali šege in navade s slik, ki jasneje govorijo otroški duši kot cele množice suhoparnih besed. Po slikah bodo lahko spoznali tamošnja mesta, življenje po ulicah, zveri, zanimive pokrajine, prirodne krasote in podobno. Ta fotograf je prepotoval že celo Afriko, in njegov trud je imel velike uspehe. Neki drug fotograf je bil poslan, da bi fotografiral življenje živali. Te slike, ki jih bodo rabili pri pouku prirodpisa, so ravno tako imenitne. Za zgodovinske ure bodo pripravljene historične zveste slike pomembnih zgodovinskih fakt, ki jih bodo posneli po izkušenih in najboljših igralcih. Kot dopolnilo k njim bodo slike historično pomembnih krajev, ki so se nam ohranile iz davnih dni. Podobne slikovite primocke bodo pripravili za vse stroke pouka, za astronomijo, bakteriologijo, botaniko, kemijo, mehaniko, poljedelstvo, umetnost in podobno. Edison se za ta svoj načrt silno zanima in gotovo je, da nam napravi nekaj, kar bo imelo veliko ceno in kar bo vsega občudovanja vredno.

— Šudentje in študentke so demonstrirali v Tridentu na južnem Tirolskem, in sicer gimnazijci in realci. Ta »otročja«